

Vergaderjaar 2010–2011

32 500 XIII

Vaststelling van de begrotingsstaten van het Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie (XIII) voor het jaar 2011

Nr. 158

BRIEF VAN DE MINISTER VAN ECONOMISCHE ZAKEN, LANDBOUW EN INNOVATIE

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 10 december 2010

Hierbij ontvangt u de beantwoording van de openstaande vragen naar aanleiding van het wetgevingsoverleg op 6 december jl. (kamerstuk 32 500 XIII, nr. 157), zoals toegezegd.

1. Openstaande vragen

Green Deal

De fractie van het CDA vroeg of ik mogelijkheden zie om met de energiebedrijven tot een Green Deal te komen. In reactie merk ik op dat de energiebedrijven uiteraard een belangrijke partner zijn bij de uitwerking van de Green Deal. Zij kunnen op veel terreinen een rol spelen, zoals bij energiebesparing in de gebouwde omgeving, bij lokale en decentrale opwekking van duurzame energie en bij de inzet van biomassa. In de komende maanden zal ik een plan van aanpak opstellen in overleg met de sector.

Deze leden vroegen voorts naar de maatregelen uit het pakket Schoon en Zuinig van het vorige kabinet. Het programma als zodanig is beëindigd. Dit kabinet ondersteunt wel het innovatie- en actieprogramma Schone en Zuinige Agrosectoren (de paraplu waaronder het innovatieprogramma Kas als Energiebron in de glastuinbouw ook valt). Deze aanpak past naadloos in de door het Kabinet beoogde Green Deal met de samenleving en het bedrijfsleven. In deze samenwerking tussen bedrijven, overheid en kennisinstellingen wordt namelijk aantoonbaar succesvol gewerkt aan ondernemerschap, het bereiken van duurzaamheidsdoelen en innovatieve oplossingen.

De fractie van de SGP vroeg welke rol WKK in de Green Deal zal innemen.

Ik merk op dat ik in gesprek ga met de sectoren waar het eindverbruik van energie plaatsvindt: de industrie, de gebouwde omgeving, en de landbouw. Het uitgangspunt daarbij is dat deze sectoren zelf bepalen welke technieken zij toepassen. Dit betekent dat ik niet zal sturen op een bepaalde techniek. Ik kan derhalve geen uitspraak doen over de rol van WKK. Wel zal WKK in de glastuinbouw onderdeel blijven uitmaken van de EIA investeringsaftrek.

Tevens vroeg deze fractie of de Green Deal zich richt op benutting van decentraal potentieel voor duurzame energie. Ik kan dit bevestigen. Ik wil afspraken maken met gemeenten en provincies die actief decentrale en lokale opwekking van duurzame energie willen ondersteunen en die daarbij actief bewoners willen betrekken.

De leden van D66 vroegen of ik een nieuw klimaatakkoord met gemeenten zal afsluiten. De mede-overheden, gemeenten en provincies, zie ik als belangrijke partijen in de Green Deal. De geldende afspraken vormen daarbij een mooi uitgangspunt en kunnen worden aangevuld of uitgebreid. Een nieuw klimaatakkoord acht ik derhalve niet nodig.

Zelflevering

De fractie van het CDA vroeg of ik bereid ben een maatschappelijke kosten-baten analyse (MKBA) ten aanzien van zelflevering uit te voeren. Ik wacht op dit punt het aangekondigde initiatiefwetsvoorstel van de heer Samsom (PvdA) af.

Beoordeling fossiele energie

De fractie van het CDA vroeg naar de fiscale maatregelen voor grijze energie om een gelijk speelveld te creëren voor het bedrijfsleven in de Europese Unie. Voor Nederland als open economie onderstreep ik het belang van het level-playing-field, de positie van energie-intensieve bedrijven en de positie van de glastuinbouw. Andere Europese landen maken deze afweging ook en maken daarom gebruik van de mogelijkheden die de richtlijn energiebelastingen biedt tot het toekennen van vrijstellingen of verlaagde tarieven binnen de energiebelasting. Daarnaast geldt binnen dezelfde richtlijn een inputvrijstelling voor kolen- en gascentrales met als doel dubbele belastingheffing te voorkomen. Ik noem in dit verband tevens de vrijstelling van accijnsheffing op kerosine voor internationaal luchtverkeer. Deze vrijstelling wordt gevolgd als uitvloeisel van het Verdrag van Chicago.

De fractie van GroenLinks vroeg of ik bereid ben een onderzoek te starten naar de volgens deze fractie geldende € 7,5 mld. jaarlijkse steunmaatregelen naar de productie en consumptie van fossiele energie. In dit verband verwijs ik u naar het onderzoek dat de staatssecretaris van Financiën in de Eerste Kamer reeds heeft toegezegd. Ik zal hier in het Energierapport nader op ingaan.

Grensoverschrijdende infrastructuur

De D66-fractie vroeg naar de mogelijkheden om investeringen in (grensoverschrijdende) infrastructuur tussen landen te kunnen verrekenen. Op dit moment bestaat er een verrekeningsfonds tussen de landelijk netbeheerders (TSO's) van de verschillende landen, maar in de voorstellen die de Europese Commissie recentelijk heeft gedaan met betrekking tot Europese infrastructuur prioriteiten geeft de Commissie aan dat in de huidige regelgeving zowel TSO's als toezichthouders onvoldoende rekening houden met grensoverschrijdende effecten van

investerings in infrastructuur. Tariefstructuren zijn in de regel opgezet om nationale kostenefficiëntie te bereiken, terwijl projecten ook van regionaal of Europees belang kunnen zijn. Een investering in het ene land kan bijvoorbeeld het transportnet in een buurland ontlasten of zorgen voor meer handelsmogelijkheden in de regio. Deze investeringen worden nu mogelijk niet gedaan omdat de TSO hiervoor geen vergoeding ontvangt. Ik vind het dan ook een goed idee dat de Commissie dit verder onderzoekt zodat zij voorstellen kan doen om hier beter rekening mee te houden. De Commissie heeft aangegeven in 2011 met concrete voorstellen te komen.

Vorrang voor Duurzaam

De CDA-fractie vroeg naar de gesprekken met de Europese Commissie over het onderwerp «Vorrang voor Duurzaam» en stelde de vraag waarop door de minister wordt aangestuurd. De inzet van mijn beleid is dat we in Nederland op zo kort mogelijke termijn kunnen zekerstellen dat ook in situaties van transportschaarste duurzaam geproduceerde elektriciteit onbelemmerd getransporteerd kan worden. Er moet dus snel een volwaardig en transparant congestiemanagementsysteem worden gerealiseerd waarbij duurzame energie voorrang krijgt op het net. Het wetsvoorstel is recent aangenomen door de Eerste Kamer, waarbij verschillende artikelen ten aanzien van de oorspronkelijke kostentoedeling niet in werking zijn getreden. Dat betekent de facto dat:

- a) de kosten van het systeem voor congestiemanagement op basis van de geldende tariefregulering in de transporttarieven voor afnemers terecht komen.
- b) na aanneming van het wetsvoorstel vanaf begin 2011 is verzekerd dat duurzaam geproduceerde stroom voorrang krijgt op het net.

Ik zal nu vervolgens, in overleg met de NMa, betrokken marktpartijen en beide Kamers, zekerstellen dat ook voor de langere termijn een economisch verantwoord systeem kan worden gewaarborgd. Op de korte termijn voorzie ik geen problemen met deze route, omdat op basis van de laatste prognoses van de beheerder van het landelijke hoogspanningsnet TenneT de verwachting is dat er pas in de loop van 2012 kans is op ernstige congestieproblemen (in de Eemshaven). Vóór 2012 zijn situaties van transportschaarste niet uitgesloten, maar de inschatting is dat deze beperkt zullen zijn.

Op de langere termijn geldt echter wel dat ik wil waarborgen dat tegemoet gekomen kan worden aan de eerder met beide Kamers gewisselde zorgen over het effect van het in de transporttarieven van de afnemer meenemen van de kosten op de werking van het systeem, de hoogte van die kosten en het risico van gaming door marktpartijen, en welke maatregelen in dat kader eventueel nog nodig zijn. Daar komt bij dat een meerderheid van de Tweede Kamer een heldere voorkeur heeft uitgesproken voor het voorstel om de kosten bij producenten neer te leggen. In dat kader acht ik het gewenst om met de Europese Commissie te overleggen over de ruimte voor het oorspronkelijke voorstel ten aanzien van herverdeling van kosten. Zodra het overleg met de Europese Commissie is afgerond, zal ik bezien of de oorspronkelijk voorgestelde wijze van kostentoedeling moet worden heroverwogen, en zo ja, of dat consequenties heeft voor de inrichting van het systeem van congestiemanagement. Ik zal uw Kamers hierover in het eerste kwartaal van 2011 informeren.

In deze gesprekken zal ook worden gesproken over het producententarief. De SP-fractie vroeg in dat kader naar mogelijkheden om te sturen op de locatiekeuze van elektriciteitsproducenten, bijvoorbeeld door dit soort

partijen een zogenaamd producententarief in rekening te brengen. Momenteel hanteert Nederland geen producententarief. Alleen afnemers betalen transportkosten, producenten niet. Als transportcapaciteit moet worden uitgebreid om nieuwe afnemers of producenten aan te sluiten, worden de kosten daarvan gesocialiseerd over de afnemers. In dit systeem worden producenten niet geconfronteerd met de netkosten die zij veroorzaken. Ook in Brussel begint deze discussie op gang te komen, onder andere in het licht van het Europese infrastructuurpakket. Ik zie eventuele aanbevelingen van de Commissie op dit punt dan ook met belangstelling tegemoet en neem uw suggestie hierin mee. In het nieuwe Energierapport waarin ook de herziening van het reguleringskader aan de orde komt, zal ik nader ingaan op het producententarief.

De CDA-fractie wees er op dat bijvoorbeeld WKK's in de tuinbouw maar ook andere vormen van decentrale energieproductie niet zeker kunnen zijn van een aansluiting op het net en vroeg hoe dit probleem wordt aangepakt. De Eerste Kamer heeft vorige week het wetsvoorstel aangenomen waarin voorrang voor duurzaam is geregeld. Dit wetsvoorstel is in overleg met de Tweede Kamer vorig jaar aangescherpt, waardoor nu is opgenomen dat producenten met een aansluiting kleiner dan 10 MVA binnen 18 weken moeten worden aangesloten door de netbeheerder. Met het oog op zeer zware aansluitingen is de Rijkscoördinatieregeling beschikbaar waarmee het proces voor een aansluiting wordt gestroomlijnd. Tenslotte heeft de NMa aan de gezamenlijk netbeheerders gevraagd zo snel mogelijk een overzicht op te stellen van aansluitmijlpalen op grond waarvan tussen de aanvragende partij en de netbeheerder zekerheid geboden wordt over alle stappen in het proces tot een daadwerkelijk aansluiting (financieel, juridisch, fysiek).

Ruimtelijk beleid voor de ondergrond

De leden van de SP-fractie vroegen of er een ruimtelijke vertaling komt voor het gebruik van de ondergrond of dat de locatiekeuze volledig aan de markt wordt overgelaten. Ik ben het met de SP eens dat gelet op het maatschappelijk belang van de verschillende eigenschappen, functies en kansen die de ondergrond biedt, het belangrijk is om tot samenhangende ordening van de boven- én ondergrond te komen. Het gebruik van de diepe ondergrond neemt op het ogenblik sterk toe. Dit brengt met zich mee dat er in veel gevallen interactie kan ontstaan tussen verschillende winningsvormen onderling, tussen winning en opslag of tussen verschillende mogelijke opslagvormen. Belangrijk is om aan te geven dat er een onderscheid is tussen activiteiten in de diepe ondergrond waarbij de coördinatie bij het rijk ligt zoals geothermie, winning van olie en gas en opslag op basis van de Mijnbouwwet en activiteiten in de ondiepe ondergrond waarvoor de coördinatie bij provincies en gemeenten ligt. Ik laat nu door TNO in samenwerking met de Universiteit van Groningen een studie uitvoeren, die moet leiden tot een afwegingskader ten behoeve van de ruimtelijke ordening van de ondergrond. De eerste uitkomsten van deze studie worden eind 2011 verwacht. Ik zal vervolgens met mijn collega van Infrastructuur en Milieu bekijken wat de vervolgstappen zullen zijn.

Gasopslag Bergermeer

De leden van de D66-fractie vroegen naar de business case van de gasopslag Bergermeer en het nationaal belang. Tevens gaven de leden van de PVV-fractie aan dat zij alleen opslag van gas wensen, indien daarvoor draagvlak bestaat. In reactie op deze vragen merk ik op dat Gasopslag van nationaal belang is. Flexibiliteit is essentieel voor een goed functionerende gasmarkt. Daarom moet er meer opslagcapaciteit

beschikbaar komen in Nederland. Dit is temeer van belang omdat de flexibiliteit van ons Groningenveld afneemt. Bergermeer is een investeringsproject van een privaat bedrijf, een belangrijke buitenlandse investering van ruim € 800 miljoen. Het betreft een investering die een belangrijke bijdrage kan leveren aan de ontwikkeling van de regio Alkmaar als energiecluster.

Bergermeer valt vanwege het nationale belang onder de rijkscoördinatie-regeling. In dit besluitvormingstraject is het belangrijk evenwicht te vinden tussen enerzijds vereenvoudiging en snelheid en anderzijds zorgvuldigheid. Veiligheid voor gasopslag is daarbij een essentiële voorwaarde. Gasopslag vindt in Nederland alleen plaats onder strenge condities. Zo worden voor de gasopslag Bergermeer de voorwaarden van opslag vastgelegd in de (ontwerp)besluiten die onlangs zijn genomen. Zorgvuldigheid is ook om het proces zoveel mogelijk samen met alle betrokkenen te doorlopen.

Over de inhoud van de besluiten heeft dan ook met het oog op draagvlak en daarmee op effectieve besluitvorming, intensief overleg plaatsgevonden met alle betrokken gemeenten (inclusief Bergen) en de Provincie Noord-Holland. De gemeente Alkmaar, Heiloo, Schermer en de provincie Noord-Holland staan zeer positief ten opzichte van het project en hebben inmiddels de ontwerpbesluiten genomen. De samenwerking met de gemeente Bergen heeft niet tot het gewenste resultaat geleid. Ten aanzien van de gemeente Bergen heb ik derhalve de besluitvorming samen met de Minister van Infrastructuur en Milieu overgenomen. In de besluitvormingsproces heeft aldus zorgvuldig plaatsgevonden. Zorgvuldigheid betekent niet dat een project niet doorgaat als een enkele partij hier geen voorstander van is. Daarvoor hebben we de Rijkscoördinatieregeling in het leven geroepen. Deze maakt het mogelijk om energie-infrastructuurprojecten die we met elkaar als projecten van nationaal belang hebben aangemerkt ook daadwerkelijk te kunnen realiseren.

Energiebrief

De leden van D66 vroegen om een energiebrief waarin onder meer ingegaan zal worden op het energielandschap de komende decennia en de inkomsten van de Staat uit energie. Zoals aangegeven in het debat ben ik voornemens om in het voorjaar een energierapport uit te brengen. In het Energierapport zal ik uitgebreid op deze vragen ingaan.

SDE+

De leden van de PVV-fractie stelden de vraag wat ik vind van de ervaringen met de Duitse een feed-in regeling. Het Duitse systeem kent een aantal nadelen die de afgelopen tijd steeds manifester zijn geworden. Zo is het Duitse systeem zeer duur gebleken. Daarom is er nadrukkelijk voor gekozen om van de SDE+ geen open einde regeling te maken. Dit zou namelijk leiden tot hoge kosten voor burgers en bedrijven. Tevens is er in het Duitse systeem sprake van verplichte inkoop door de netbeheerder van geproduceerde duurzame energie. Dit acht ik ongewenst. Daarmee zou de netbeheerder als energie handelaar optreden. Dit past niet bij de Wet Onafhankelijk Netbeheer, om commerciële en gereguleerde activiteiten te splitsen. Wel neem ik de financiering via een opslag op de energietarieven over en zal de gedifferentieerde aanpak voor wind op land worden gezien.

De leden van de D66-fractie vroegen waarom ik afvalverbrandingsinstallaties (AVI's) in de SDE+ opneem, ondanks de huidige overcapaciteit op de markt voor afvalverbranding. Ik wil de SDE+ toekomstbestendig maken. Daarom neem ik nu alle opties op die goedkoper kunnen produceren dan 15 cent/kWh, inclusief AVI's. Het klopt dat de AVI's een convenant hebben getekend dat er voorlopig geen nieuwe AVI's meer bijkomen, echter toekomstige installaties wil ik niet uitsluiten.

De leden van de CDA-fractie stelden de vraag hoe het staat met de verlaagde energiebelasting voor de tuinbouw. De huidige stand van zaken is als volgt. Nederland heeft de Europese Commissie toestemming gevraagd voor het verlengen van het verlaagd Energiebelastingtarief voor de tuinders. De verwachting is dat de Commissie haar beslissing nog in 2010 kenbaar zal maken.

Het doel van het verlaagde tarief is dat belastingdruk voor de glastuinbouw gelijk is aan die van andere energie intensieve sectoren. De sector levert daarvoor een tegenprestatie in de vorm van het CO₂-vereveningssysteem. Dat is een nationale afspraak, bedoeld om op een flexibele wijze de CO₂-emissie voor de gehele glastuinbouw in Nederland te plafonneren. Ondernemers krijgen zo een prikkel voor verduurzaming en het ontwikkelen en oppakken van energie-innovaties. Wel is een wijziging van Wet milieubeheer nodig om de introductie van een CO₂-vereveningssysteem mogelijk te maken. Het wijzigingsvoorstel ligt op dit moment bij uw Kamer.

De leden van de fracties van het CDA en van D66 stelden de vraag of ik bereid ben de huidige vergunningen voor windparken op zee te verlengen, zodat deze kans blijven maken op realisatie. Ik heb aangegeven dat de Staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu hiervoor verantwoordelijk is. Op 13 december 2010 is een debat gepland over het Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport (MIRT) en het Nationaal Waterplan, waarin deze vraag aan de orde zou kunnen komen.

De leden van de fractie van D66 stelden de vraag of er een exclusieve shortlist of longlist bestaat voor technieken in de vrije categorie. Dit kan ik bevestigen. Jaarlijks zal worden bekeken of de technieken die in aanmerking komen voor de vrije categorie bijstelling behoeft. Voorafgaand aan de openstelling zal ik de technieken die in aanmerking komen voor de SDE+ en de bijbehorende basisbedragen met de Kamer en de marktpartijen delen. Zoals aangegeven tijdens het debat zal ook wind op zee hiervoor in aanmerking komen.

De leden van de fractie van D66 vroegen in hoeverre ik bij de opzet van de SDE+ geleerd heb van ervaringen met veilingen. De SDE+ heeft kenmerken van een veilingssystematiek. Uit ervaringen met veilingen, zoals bijvoorbeeld de tender wind op zee uit 2010, heb ik lessen getrokken. Een aantal voorbeelden: de concurrentie tussen verschillende initiatieven moet zoveel mogelijk onder gelijke voorwaarden plaatsvinden. De systematiek moet voor deelnemers transparant zijn. De toegang tot de SDE+ moet niet nodeloos bemoeilijkt worden door bureaucratische regels. Partijen moeten snel duidelijkheid krijgen en daarnaast moet voorkomen worden dat partijen onrealistisch gaan bieden en daarmee budget voor enige tijd vasthouden. Tenslotte moet de systematiek ook uitvoerbaar zijn en de administratieve lasten beperkt blijven. Met de vormgeving van de SDE+ heb ik rekening gehouden met deze elementen, bijvoorbeeld door de keuze voor een gefaseerde verhoging van basisbedragen. Zo wordt concurrentie tussen verschillende initiatieven gestimuleerd en overschrijding en onderuitputting bij individuele technieken voorkomen.

De leden van de SGP-fractie stelden de vraag of de subsidie voor het windpark in de Noordoostpolder al was toegezegd door de vorige minister en of deze niet meer terug te draaien is. Zoals ik al in het overleg heb aangegeven vind ik het terugdraaien van deze besluiten onwenselijk. Zowel de SDE-subsidie als de incidentele innovatiesubsidie zijn inmiddels verleend en kunnen niet meer worden ingetrokken. Deze subsidieverlening is door mijn ambtsvoorganger uitvoerig besproken met uw Kamer.

De leden van de SP-fractie vroegen of ik voornemens ben om het Nationaal Actieplan Hernieuwbare Energie aan te passen. Eind 2011 zal ik een monitoringsrapportage naar de Europese Commissie sturen. Vanzelfsprekend zal ik nieuwe ontwikkelingen in het regeringsbeleid daarin meenemen.

De leden van de SP-fractie stelden voorts de vraag waarom er nog niet aan de voorwaarden voor plaatsing van windturbines op land is voldaan. Hierover kan ik melden dat de Staatsecretaris van Infrastructuur en Milieu het aanspreekpunt is voor een eventuele structuurvisie en welstandsregels voor wind op land.

De leden van de VVD-fractie hebben gevraagd of ik kan aangeven welke toezeggingen er gedaan zijn voor wind, met name op zee, waarmee gestopt kan worden en hoeveel geld dat zou opleveren. Hierover kan ik u melden dat er vier toezeggingen zijn gedaan. Het betreft allereerst twee operationele windparken op zee die reeds produceren en daarvoor subsidie ontvangen. Daarnaast gaat het om de beide parken boven de Wadden die in mei zijn gecommiteerd aan Bard Engineering. Bovendien ben ik gehouden een derde subsidiebeschikking af te geven in het kader van de Regeling windenergie op zee 2009. Op grond van de Algemene wet bestuursrecht kan ik deze subsidieverlening niet stopzetten. Het is dus niet mogelijk om activiteiten stop te zetten. Ik merk hierbij op dat uitbetaling van de subsidie pas zal plaatsvinden op basis van de daadwerkelijk geproduceerde elektriciteit: mochten windparken niet tot stand komen of minder elektriciteit produceren dan voorzien, dan zullen de uitgaven lager uitvallen dan nu geraamd.

In onderstaande tabel zijn de geraamde kasuitgaven voor de volledige looptijd van de afgegeven beschikkingen weergegeven. De eveneens reeds toegekende incidentele innovatiesubsidie voor het windpark Noordoostpolder (maximaal € 116 mln) staat niet in de tabel.

	MEP kasuitgaven	SDE kasuitgaven
Wind op land	€ 1,5 mrd	€ 1,6 mrd
Wind op zee	€ 0,6 mrd	€ 4,5 mrd

Motie Grashoff c.s. (32 500, nr. 150)

Het lid Grashoff diende een motie waarin de regering werd verzocht om onder andere met het oog op collectieve projecten voor de aanschaf van zonnepanelen voorstellen te doen teneinde de salderingsgrens van 5 000 kWh per jaar te verhogen. Ik wil uw Kamer hierin het volgende ter overweging meegeven. Het lid Samsom heeft tijdens het overleg aangekondigd een initiatiefwetsvoorstel voor te bereiden teneinde de salderingsmogelijkheden bij collectieve zelflevering te verruimen. De motie van de heer Grashoff sluit hierop aan. Mijn suggestie is om de wens van de heer Grashoff bij dit initiatiefwetsvoorstel te betrekken. Ook wijs ik er op dat het wetsvoorstel dat regelt dat de salderingsgrens wordt verhoogd van 3 000 naar 5 000 kWh per jaar op dit moment nog wordt

behandeld in de Eerste Kamer. Daarnaast kan ik op dit moment de financiële gevolgen en eventuele uitvoeringsproblemen niet overzien. Als u uw motie nu toch in stemming brengt, moet ik deze in dat geval daarom ontraden.

De minister van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie,
M. J. M. Verhagen